



Varnost pri vzdrževalnih delih v kmetijstvu

Kmetijstvo je ena izmed najbolj nevarnih dejavnosti z vidika nezgod, povezanih z delom. Delavci v kmetijstvu so 1,7-krat pogosteje žrtev nezgod pri delu brez smrtne izida in trikrat pogosteje žrtev nezgod pri delu s smrtnim izidom.

V dejavnosti kmetijstva v EU-27 prevladujeta družinsko delo in visoka stopnja samozaposlenosti, saj večino dela na kmetiji opravita lastnik kmetije in njegova družina. Devet desetih ljudi, ki delajo na kmetiji (89 odstotkov), so družinski člani⁽¹⁾. Leta 2007 je 78 odstotkov kmetov delalo samih s pomočjo družinskih članov in občasno pomočjo sezonskih delavcev v obdobjih, ko je dela največ⁽²⁾.

Dejstvo, da imajo kmetje večinoma status samozaposlenih oseb in da je kmetovanje pogosto družinski posel, pomenita izziv za varnost in zdravje pri delu.

Vzdrževalna dela v kmetijstvu

Vzdrževalna dela v kmetijstvu so zelo raznovrstna in vključujejo:

- vzdrževanje in popravilo strojev, opreme in vozil;
- vzdrževanje dvorišč in zgradb;
- vzdrževanje silosov, zabojev, cistern za gnojevko in posod za zrnje;
- vzdrževanje električnih napeljav;
- vzdrževanje izsuševalnih in namakalnih sistemov;
- vzdrževanje tlakovanih in netlakovanih cest.

Nevarnosti, povezane z vzdrževanjem v kmetijstvu

Zaradi raznovrstnih vzdrževalnih del na kmetijah so mogoče različne nevarnosti, kot so:

- mehanske nevarnosti, povezane z vzdrževanjem strojev, kot je stisnjenje, zapletanje in brizg tekočine pod visokim tlakom;
- električne nevarnosti pri delu s pomanjkljivo opremo ali pri vzdrževanju električne napeljave in opreme oziroma pri popravilu pokvarjenih električnih pastirjev;
- toplotne nevarnosti, povezane z uporabo opreme za varjenje in segrevanje med vzdrževanjem ali vzdrževanjem opreme z vročimi površinami ali vročimi delovnimi tekočinami;
- kemične nevarnosti, povezane z uporabo nevarnih snovi med vzdrževanjem ali vzdrževanjem opreme, ki vsebuje nevarne snovi;
- nevarnost ognja ali eksplozije med vzdrževanjem naprav ali opreme, kot so cisterne, zaboji in silosi ali cisterne z gorivom, ki vsebujejo nevarne in eksplozivne snovi;
- biološke nevarnosti med vzdrževanjem naprav, kontaminiranih z biološkimi dejavniki, cistern z gnojevko, jarkov in kanalizacije;
- ergonomske nevarnosti, kot so prisilna telesna drža pri delu, slabo zasnovano orodje;
- delo v zaprtih prostorih.



Objavljeno z dovoljenjem FIOH.

Najpogostejši dejavniki, ki so vzrok nezgod, povezanih z vzdrževanjem v kmetijstvu

Najpogostejši dejavniki so:

- delo na samem;
- pomanjkanje varovalne opreme;
- finančne omejitve, delo pod časovnim pritiskom in utrujenost;
- pomanjkanje ozaveščenosti, usposobljenosti, obveščenosti;
- oddaja del podizvajalcem.

Preventivni ukrepi

- Poskušajte odpraviti tveganja.
- Če tveganj ne morete v celoti odpraviti, jih poskušajte čim bolj zmanjšati z varnimi delovnimi postopki.
- Uporabljajte ustrezno opremo, vključno z osebno varovalno opremo.
- Nikoli ne opravljajte del, za katera niste usposobljeni.

Vzdrževanje strojev in vozil

- Pri vzdrževanju in servisiranju strojev upoštevajte varne delovne postopke.
- Pred vsakim posegom ustavite stroj.
- Preverite, ali se je stroj res ustavil. Ne pozabite na čas, potreben za popolno zaustavitev motorja.
- Pritrdite dele, ki bi se lahko premaknili ali zavrteli, npr. z zagozdami, oporniki.
- Upoštevajte navodila proizvajalca.
- Preden stroj ponovno zaženete, znova namestite ščitnike.

Delo v zaprtih prostorih

- Delavci na kmetijah se morajo včasih zadrževati v vlažnih silosih za zrnje, jaških z gnojevko ali zabojih za skladiščenje, da opravijo vzdrževalna dela, pregled in popravila. Nevarnost lahko nastopi zaradi pomanjkanja kisika, strupenih ali vnetljivih plinov, tekočih in trdnih snovi, ki se lahko nenadoma vsujejo v prostor in povzročijo zadušitev, utopitev, požar ali eksplozijo.
- Ne vstopajte v zaprte prostore.
- Če morate nujno vstopiti v zaprt prostor, upoštevajte varne delovne metode.
- Uvedite ustrezne nujne ukrepe.

(1) Eurostat, Agricultural statistics: Main results 2007–08, Eurostat pocketbook, izdaja 2009 (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-ED-09-001/EN/KS-ED-09-001-EN.PDF).

(2) Eurostat, Farm structure, statistics explained (marec 2010) (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Farm_structure).

- Pred vstopom preverite zrak.
- Uporabljajte ustrezno opremo, kot je osebna varovalna oprema (npr. plinska maska, varnostni pasovi in vrvi), razsvetljava (odobreno za eksplozivno ozračje) in komunikacijsko opremo.



Vir: M. Águila, INSHT.

Delo na višini

- Vzdrževanje zgradb, konstrukcij in strojev na kmetijah lahko vključuje delo na višini. Pogosti so padci s streh, skozi lomljive strehe, z vozil, lestev in neustrezne opreme za dostop.
- Izogibajte se delu na višini.
- Če to ni mogoče, uporabljajte ustrezno opremo za dostop.
- Uporabljajte osebno varovalno opremo za zaustavljanje padcev, npr. varnostne pasove.
- Poskrbite, da je mogoče orodje in material varno dvigati in spuščati.
- Vedno domnevajte, da je streha lomljiva, razen če se lahko prepričate o nasprotnem.
- Zagotovite, da so na zgradbah z lomljivo streho opozorilni znaki, zlasti ob dostopih.
- Pri delu na vozilih nosite varnostno obutev z nedrsečim podplatom.
- Ne uporabljajte lestev, če obstaja varnejši način za opravljanje dela.
- Če uporabljate lestev, poskrbite, da ne more zdrsniti, da je ustrezno nameščena in da stoji na trdni podlagi.

Pobude in kampanje za preprečevanje poškodb delavcev v kmetijstvu

- Dnevi ozaveščanja o varnosti in zdravju na kmetijah (Farm Safety and Health Awareness Days, SHAD) v Združenem kraljestvu združujejo dogodke, katerih namen je obveščanje in usposabljanje delavcev v kmetijstvu o tveganjih, povezanih z njihovim delom.
- Namen belgijskega projekta „PreventAgri“ je preprečiti nezgode pri delu, poklicne bolezni in psihosocialna tveganja v kmetijstvu. Vključuje aktivnosti za izboljšanje ozaveščenosti in usposobljenosti, pa tudi raziskave in ukrepe.
- Zavod za socialno zavarovanje kmetov v Avstriji z izdajanjem varnostnih spričeval spodbuja kmete k skrbi za varnost in zdravje pri delu na njihovih kmetijah. Varnostno spričevalo je priznanje kmetom, ki namenjajo posebno pozornost varnosti in zdravju pri delu. Za to priznanje je treba izpolnjevati stroga merila:
 - splošni standard prakse na področju varnosti in zdravja pri delu;
 - ozaveščenost kmetijskih delavcev o varnosti pri delu;
 - organizacija varnega dela (zagotavljanje osebne varovalne opreme, opreme za prvo pomoč, urejeno delovno okolje);

- varna oprema;
- varna vozila;
- varne zgradbe;
- varna električna napeljava.

Primeri dobre prakse

- *Mobilna servisna delavnica za popravilo kmetijskih strojev in vozil*

Mobile Werkstatt Allgäu GmbH, Nemčija

Sodobni kmetijski stroji in vozila potrebujejo čedalje več strokovnega servisiranja, za kar so potrebne kvalifikacije in usposobljenost za vzdrževanje in popravila. Mobilno servisno delavnico za popravilo kmetijskih strojev in vozil so razvili kmetje. Opremljena je z vsemi orodji, preskusno in merilno opremo, potrebno za popravilo, v njej pa deluje ekipa tehnikov vzdrževalcev, ki strokovno opravijo popravilo in vzdrževanje strojev in vozil na kraju samem.

- *Varno in učinkovito vzdrževanje ter popravila rastlinjakov*

Glass Handling Technic Vof, Nizozemska (dobitnik priznanja za dobro prakso)

V zadnjih letih se je kmetovanje s pomočjo rastlinjakov zelo razvilo. Rastlinjaki so višji, kanali za odvajanje vode na strehah so zelo ozki in strehe so čedalje večje. Te spremembe so močno vplivale na vzdrževanje in popravila, kar je povezano s tveganjem urenin in padcev z višine ter s telesnimi napori. Na pobudo proizvajalcev rastlinjakov, trgovskih organizacij vrtnarjev, gojiteljev, monterjev in pogodbenikov, zavarovalnic in bank ter z vključevanjem številnih podjetij z bogatimi izkušnjami pri vzdrževanju rastlinjakov se je razvila nova varna metoda popravila steklenih streh. Zasnovan je bil sistem popravila z zunanje strani steklene strehe, ki se imenuje „Repair Shuttle“. Sestavljata ga vzdrževalno vozilo s sistemom za pomik stekla v položaj ter pomična ploščad za pomik servisnega vozila z ene lokacije na drugo. Vzdrževalci so tesno sodelovali pri razvoju sistema „Repair Shuttle“. Ta sistem preprečuje poškodbe zaradi padajočega stekla, tveganje padcev pa je skoraj popolnoma odpravljeno. Močno se je zmanjšal tudi fizični napor izvajalcev popravil.

Več informacij

Več informacij o varnosti pri vzdrževalnih delih v kmetijstvu je objavljenih v spletni publikaciji z naslovom „Vzdrževanje v kmetijstvu – vodnik na področju varnosti in zdravja pri delu“: <http://osha.europa.eu/sl/publications/reports>.

Ta informativni bilten je na voljo v 24 jezikih na naslovu: <http://osha.europa.eu/sl/publications/factsheets>

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ŠPANIJA
Tel. +34 944794360, faks: +34 944794383
E-naslov: information@osha.europa.eu

